

Bu günlerde “eksen kayması” dendiğinde kastedilen dış politikadır. Bu eksenin arada konjonktüre göre “biraz” kayması hem normaldir hem kaçınılmaz hem de zararsız. Gerekiyorsa bu kaymanın ince veya kalın ayarı yeniden yapılabilir. Dünyamızda politika zaten hep böyle inişli çıkışlı olmuştur. Dış politika alanında belli bir anlamda gerçekten bir kayma var. Bu Türkiye’ye bakanların gördükleriyle ilgilidir: “farklı” davranan bir Türkiye görüyorlar. İsrail’e Hamas paralelinde karşı çıkan ama ne Sudan devlet başkanının ne de Ahmedinejad’ın kusurlarını görmeyen bir politika. Ama bu alanda birçok soru da geliyor akla. Ciddi ve süreklilik içeren bir politika değişikliği gerçekten söz konusu mudur yoksa bu geçici bir durum mudur? Bir “kayma” gerçekten mi var yoksa kimileri böyle bir durumu aşırı bir duyarlılıkla yalnız hayal mi ediyor? Hatta belki birileri kasten bir eksen kayması tartışması başlatmak istemiş olabilir. Her halükarda bu konuda karar vermek için aceleci olmamak, hükümetin ise bu arada yalnız tutumunu değil imajını da göz önüne alması gerekir.

Asıl kaygı verici durum “kaymayan eksendir”: iç politika. Kuruluşundan beri Cumhuriyet Türkiye’sinin sorunu “demokratikleşmesi” olmuştur. Bu sorun kimi zaman tek parti/çok parti sorunsalı olarak, kimi zaman sivillerin de desteklediği askeri darbeler olarak, kimi zaman da bürokrasi-parlamento çatışması olarak yaşandı. Türkiye’nin AB ile ilişkileri kapsamında bu alanda olumlu gelişmeler yaşandı ve yaşanıyor. Ancak son günlerde yargı alanında yaşananlar bu çatışmanın çok tehlikeli bir noktaya geldiğini göstermektedir. Yüksek yargı Parlamento’nun (yani siyasi iktidarın) karşısındadır. Parlatonun kararlarının yargıca iptali normal sayılır olmuştur. Yaygın olarak söylenen (en azından bir bölüm) yargı ve mahkemelerin siyasallaşmış olduklarıdır; kararlar önceden kararı verecek olana göre öngörülebiliyor. Bir tarafın ak dediğine öteki taraf kara deyip ona göre mahkeme kararı çıkarabiliyor. Ve en kötüsü bu durumlar aleni olarak alkışlarla karşılanıyor. Bu duruma “çifte iktidar” veya “iktidar boşluğu” olarak yorumlanabilir.

Kimin haklı olduğu ikincildir. Diktadan da beter olan iktidar boşluğudur; geminin birden çok kaptanı olması ve kaptanların birbirini sevmemesidir. Sevmemesi bir yana her biri ötekini düşman olarak algılıyor. Birinin çizdiği rotayı öteki felaket sayıp iptal ediyor, öteki yöne yöneliyor. Seçimlerle yeni kaptan (hükümet) seçmek de artık pek anlamlı görünmüyor. Ya halk aldatılmış sayılıyor, ya da halkın seçtiği vatan haini, satılmış ve düşman... Ve devreye yeniden “yargı” giriyor. Tarafların bu alanda vicdanları ise çok rahat. Karşı tarafın haksız olduğunu kanıtlama yöntemleri çok basit: Düşmanın bir iki kusuru, eksikliği, tutarsızlığı saptanıyor ve “o hatalıysa demek ki ben haklıyım” sonucuna varıyor. Oysa nasıl anlatmalı ki, karşı tarafın hatalı olması bizim tarafın haklılığının kanıtı olamaz! Her iki taraf da haksız veya her iki tarafın da haklı olduğu bir yan olabilir.

Celali isyanı geleneğini andıran başkaldırmalar, özellikle sol veya ayrılıkçı siyasi gruplar içinde

Türkiye’de hep var olmuştu. Ama bu isyancılar marjinal gruplardı veya azınlıkta olanlardı. Yeni olan genelleşmeye yüz tutan sivil itaatsizlik söylemidir. Yanılmıyorsam ilk kez devletin meşruiyeti çoğunluğu temsil eden güçler tarafından sorgulanıyor. Bu sorgulamayı yermek, kötülemek ve “yanlış” olduğunu tekrarlamak yetersizdir, sorunu anlamamak demektir. Olay bir yanlış veya doğru olan eylem olayı değildir; toplumun vardığı bir noktanın işaretidir. “Yanlıştır” söylemi artık çözüm diye ileriye sürülemez. Toplumun vardığı nokta on yılların birikiminin bir sonucudur. İki başlı iktidar, yani bu anormal yönetim biçimi çağ dışıdır. Dümenin başındaki kavgalı taraflar gemiyi kayalıklara yöneltmektedirler.

Bu yazı “tarafsız görünme” kaygısıyla kaleme alındı. Öyle görünüyor ama öyle değildir. Öyle görünüyor çünkü bir tarafı haklı ilan etmenin sakıncalarını biliyorum: artık bütün önlemler ve ödünler karşı taraftan beklenecek. Oysa bu alanda ve şu anda herkesin yapacakları var. Yarınını düşünen sıradan vatandaş, çalışanı ve yatırımcısı, geleceğini planlamak isteyen genç, Türkiye ile ilişkilerini sürdürmeyi isteyen yabancı devlet adamı bu alanlarda açıklık ister. İç savaş öncesi hava herkeste tedirginlik, kaygı ve korku yaratır. Ülkenin kimin tarafından ve hangi ilkelere ve yasalara göre yönetiliyor olduğunu bilmemek aslında yeni bir durumdur. Bugüne kadar “devlete” saygı tamdı - hele tek parti dönemi ve askeri darbeler sürecinde. Ama artık “demokrasi” denen nimet (kimilerine göre “musibet”) halka da mal olmuştur. İster iyi olsun ister kötü, artık bu halk kaptanın seçiminde söz sahibi olmak istiyor. Artık 1940’lara dönülemez. Bu konuda ise ben tarafsız değilim. Ben o “musibetten” yanayım.

Sorunların, algılamaların, güvensizliklerin, ilkesizliklerin ve tabi kişisel çıkarların çatışmaları biri birini besler. Karşılıklı suçlamaların bini bir para olduğu ortamda yapıcı çabalar nereden başlanır? “Temel sorun” hangisidir? Sanırım yanlış ve temel eksen hasmın düşman olarak görülmesidir. Farklı düşünen ve davrananı “düşman” bellerseniz tabi ki ona karşı her yola başvurarak bir mücadele yürütürsünüz. Yasa da, anayasa da, ahlaki değerler de, halkın görüşü de ikincil sayılır; hatta bütünüyle önemsiz sayılır. “Düşman” sizi yok etmek isteyendir; bu durumda sizin atik davranıp onu yok etmeniz gerekir. Yasalar buna engelse yasalar da çiğnenir; çünkü olay ölüm kalım meselesidir... diye düşünenler çoğalır. İşte bu anlayışı en açık bir biçimde “demokrasi” eksikliği olarak tanıyabilir ve adlandırabiliriz. Olaya tarihsel açıdan bakarsak tamamlanmakta olan bir uluslaşma ve toplumsal mutabakat oluşturma süreci görürüz. Cumhuriyet Türkiye’sinin kuruluşundan beri bütünüyle aşılmamış ve bütünleşmemiş olan “eksen” bu eksendir. Ah, bir kaysa!

*

